ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТТАНУ ҒЫЛЫМЫНДАҒЫ НЕМАТ КЕЛІМБЕТОВ ЗЕРТТЕУЛЕРІНІҢ ОРНЫ

5В011700 – «Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығы
4 курс, 4 –жылдық студенті Бурасанова А.А.

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТТАНУ ҒЫЛЫМЫНДАҒЫ НЕМАТ КЕЛІМБЕТОВ ЗЕРТТЕУЛЕРІНІҢ ОРНЫ

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ
1. Н.КЕЛІМБЕТОВ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ
1.Н.Келімбетовтің шығармашылық әлемі
2.Н.Келімбетовтің зерттеулеріндегі Түркі халықтарының ежелгі жәдігерліктері
2. Н.КЕЛІМБЕТОВ ЖӘНЕ ЕЖЕЛГІ ДӘУІР ӘДЕБИЕТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
2.1 Н.Келімбетов шығармаларының тақырыптық-идеялық ерекшеліктері
2.2 Н.Келімбетовтің ежелгі әдеби жәдігерліктерді зерттеудегі ғылыми тұжырымдары
ҚОРЫТЫНДЫ
ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

Жұмыстың жалпы сипаты

Саналы ғұмырын туған халқының әдеби мұраларын зерттеуге арнаған Н.Келімбетов қаламынан көптеген құнды дүниелердің туғаны мәлім. Оған дәлел ретінде жазушы-ғалымның әдебиеттану ғылымы мен көркем әдебиетке қатысты жазған шығармаларын алға тартуға болады.

Диплом жұмысы Н.Келімбетовтің әдебиеттанушылық қыры жөніндегі зерттеулерін ғылыми тұрғыдан саралап талдауға арналған.

Немат
Келимбетов
1937-2010

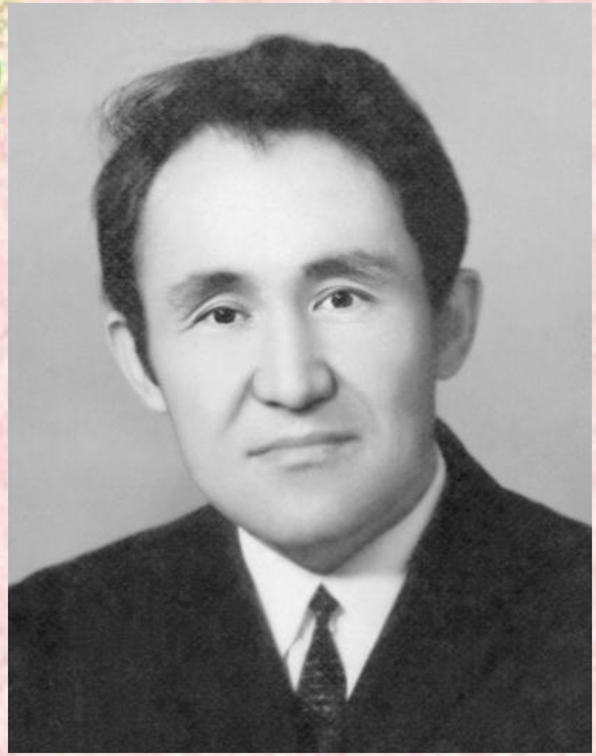

Зерттеу тақырыбының өзектілігі. *Н.Келімбетовтің әдебиеттану салалары мен тарихына байланысты жазылған зерттеу еңбектері – қазіргі әдебиеттану ғылымына қосылған қомақты дүниелер. Қазақ руханиятының игілігін еселеу әрі ұлт рухын аспандатуға арналған еңбектері ғалымның көп жылдық тәжірибесінің мәуелі жемісі ұлт әдебиеті үшін мәңгілік болып қала бермек.*

Н.Келімбетовтің ғұмырлық тақырыпқа айналған ежелгі дәуір мен түркі халықтарының мәселелеріне қатысты зерттеулері ғалым шығармашылығының қазіргі қазақ әдебиеттану ғылымы үшін ғибраты аса мол.

Зерттеудің мақсаты: Ежелгі дәуір мен түркі әдебиеттану салаларын қатар зерделеген Н.Келімбетовтің ғылыми еңбектерін жүйелеп, сараптап және талдап қарастыру.

Зерттеудің міндеті:

- – Н.Келімбетовтің еңбектеріндегі Ежелгі дәуір әдебиеті туындылары мен қазақ әдебиетін сабақтастырып қатар зертттеуін ашып көрсету;
- – Н.Келімбетовтің ежелгі дәуір әдебиеті мен түркі халықтарының әдебиеті салаларының бүгінгі және ертеңгі көкейкесті мәселелерін көтерген тың ойларын сараптау;
- – Н.Келімбетовтің әдеби зерттеулерінің әлеуметтік-қоғамдық көзқарастары және шығармаларындағы рухани-адамгершілік құндылықтарын айқындау;
- – Н.Келімбетов зерттеулеріндегі әдеби тұжырымдарына, ой-жүйелеріне талдау жасап, ұлт әдебиетінің қуатты ерекшелігін көрсету;
- – Н.Келімбетовтің әдеби зерттеулеріндегі идеяларының ұлттық мүддемен сабақтастығын жүйелеу.

Зерттеу жұмысының ғылыми жаңалығы.

Дипломдық жұмысты жазу барысында Н. Келімбетовтің ұлттық әдебиеттану ғылымындағы орны мүмкіндігінше жүйелі түрде сөз болып, ежелгі дәуір әдебиеті мен түркі халықтарының әдебиеті саласында жазылған еңбектері жан-жақты талданды, қайнар көздеріне тереңдеп барған ой-тұжырымдарын сараптау еңбектің жаңалықтарының бірі болып табылады.

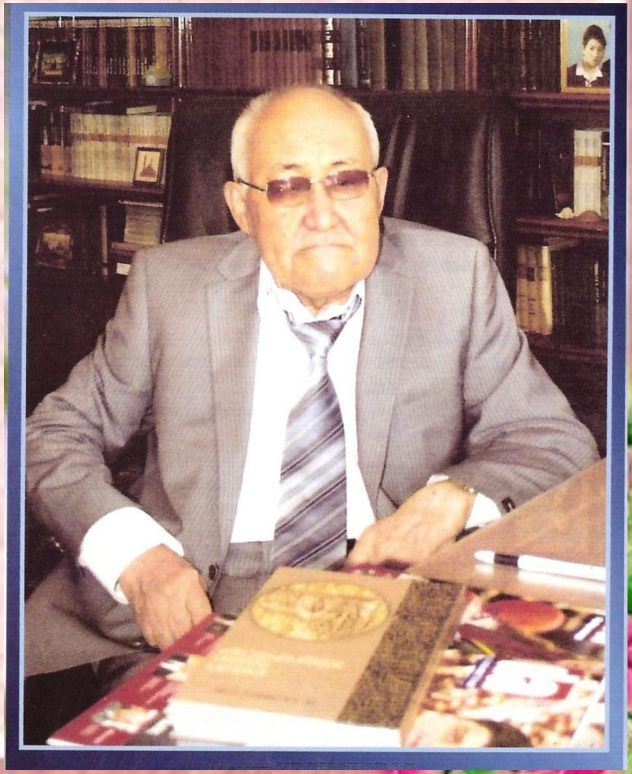

- Әскери атағы - отставкадағы лейтенант.
- Саяси қайраткер ретіндегі идеалы - Н.Ә. Назарбаев.
- Қазақстанның болашағы туралы болжамы - «Қазақстан болашақта рухани-мәдени құндылықтарға бай, жоғары дамыған ел болады».
- Хоббиі - кітаптар.
- Сүйіп оқитын әдебиеті -тарихи, пәлсапалық және психологиялық әдебиет.
- Жұбайы - Келімбетова Қуаныш Тазабекқызы. Ұлдары -Мұхит (1964 жылы туған), Қайрат (1969 жылы туған). Немерелері -Қанат (1988 жылы туған), Шынар (1991 жылы туған), Айсұлтан (1993 жылы туған), Азат (1993 жылы туған).

Ғалымның көркем аударма саласындағы жетістіктері

Н.Келімбетов армян жазушысы Леонид Гурунцтың “Шіркін біздің Шушикенд” (1977) повесін, украин қаламгері Василь Козаченконың “Найзағай” (1979) романын, өзбек жазушылары Саид Ахмадтың “Көкжиек” (1981) романын, Пірімқұл Қадыровтың “Жұлдызды түндер” (1986) романын қазақ тіліне аударған. Ғалымның көркем аударма саласындағы жетістіктері уақыт тезінен өте бағаланып, Немат Келімбетовті аудармалары үшін 2008 жылы “Руханиятты дамыту және әдебиет” саласындағы жетістіктері үшін «Құрмет белгісі»медалімен марапаттады.

Филология ғылымдарының докторы, профессор Гүлбану Қасымова: «Немат Келімбетов - қазақ әдебиеті мен мәдениетінің тарихы туралы және ежелгі дәуір жәдігерлері жайлы өте құнды да бағалы еңбектер жазған ғалым.

Немат Келімбетовтің тағы бір ерекшелігі - ол жазушылық қыры. Ол өз өмірінде қиыншылықты көп көрген адам. Аударма жасады. Сондықтан оның өмірі жастарға үлгі болары хақ»

Ғалымның филологиялық бағыттағы зерттеу еңбектері

- 1974 жылы жарық көрген “Шәді ақын” атты тұңғыш зерттеу еңбегі;
- “Ежелгі түркі поэзиясы және қазақ әдебиетіндегі көркемдік дәстүр жалғастығы” тақырыбындағы докторлық диссертация;
- “Ежелгі дәуір әдебиеті” (1991);
- “Ежілгі түркі поэзиясы және қазақ әдебиетіндегі дәстүр жалғастығы” (1998);
- “Қазақ әдебиеті бастаулары” (1998);
- “Древний период истории казахской литературы” (1998);
- “Көркемдік дәстүр жалғастығы” (2000);
- “Ежелгі әдеби жәдігерліктер” (2004);
- “Түркі халықтарының ежелгі әдеби жәдігерліктері” (2011) т.б. зерттеулері.

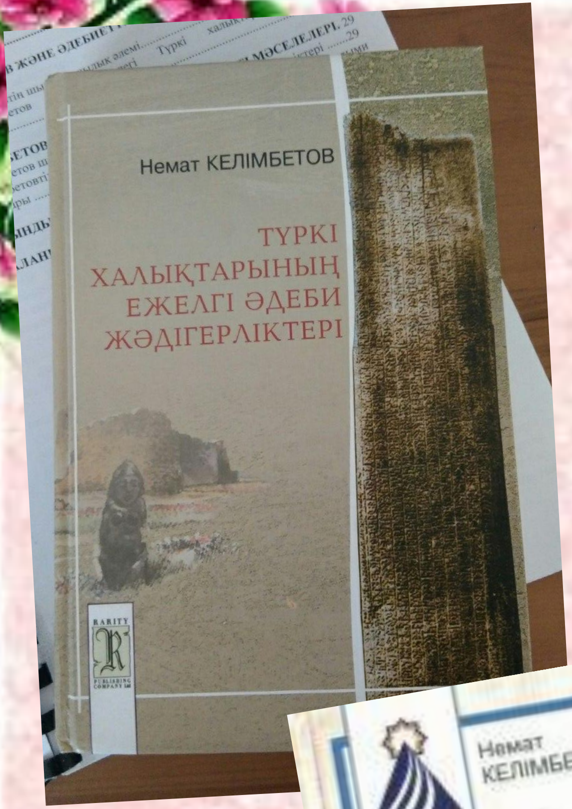
Немат КЕЛІМБЕТОВ
ТҮРКІ ХАЛЫҚТАРЫНЫҢ ЕЖЕЛГІ ӘДЕБИ ЖӘДІГЕРЛІКТЕРІ
RARITY

Өнегелі өмір
НЕМАТ КЕЛІМБЕТОВ
ӨНЕГЕЛІ ӨМІР

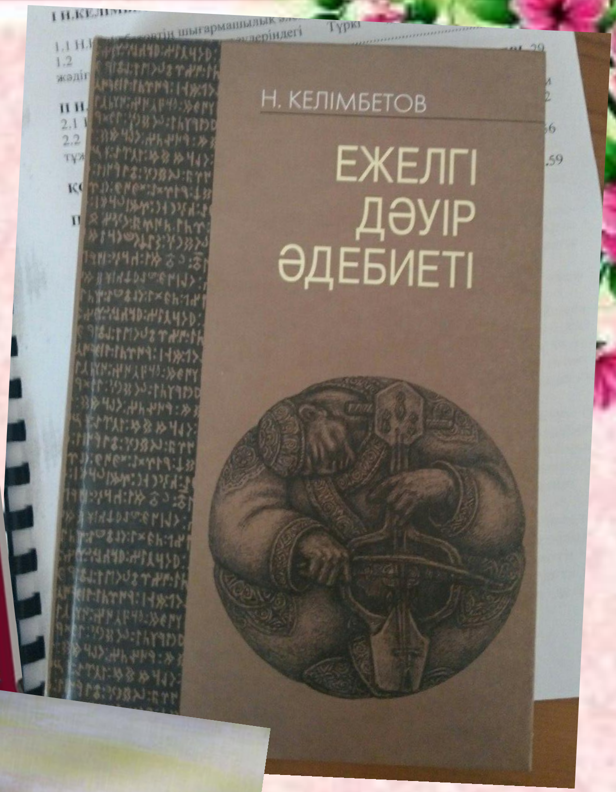
Н. КЕЛІМБЕТОВ
ЕЖЕЛГІ ДӘУІР ӘДЕБИЕТІ

Немат КЕЛІМБЕТОВ
Үміт үзгім келмейді

Руханият сыры мен рух жыры
RARITY

Ғұлама ғалым Немат Келімбетов уақыт сынынан өткен әдеби мұраларымызды кезең-кезеңге бөліп зерттейді.

«Тәңірлік дәуір әдебиеті»

«Сақтардың қаһармандық дастандары», «Алып Ер Тоңға» дастаны, «Шу» дастаны, «Ғұндардың батырлық жырлары», «Оғыз-қаған» дастаны, «Аттилла» дастаны, «Көк бөрі» дастаны, «Ергенекон» дастаны, Көк түріктердің ерлігі туралы «Күлтегін» және «Тонықөк» жырлары, «Қорқыт ата кітабы», «Авеста-қасиетті жазбалар жинағы».

«Ислам дәуірі әдебиеті»

«Этикалық-дидактикалық поэзия», «Әбу Наср әл-Фараби», «Орта ғасыр ғалымдарының әл-Фараби туралы ой-пікірлері», «Махмұт Қашқари. «Диуани лұғат ат-түрік», «Жүсіп Хас Хажыб Баласағұн. «Құтадғу біліг», «Ахмет Йүгінеки. «Хибатул-хақайық», «Қожа Ахмет Йассауи. «Диуани хикмет», «Мират-ул Кулуб», «Сүлеймен Бақырғани. «Бақырғани кітабы».

«Алтын Орда дәуірі әдебиеті»

«Сайф Сараи. «Гүлстан бит-Түрки»; «Хорезми. «Мұхаббат-наме»; «Құтб. «Хұсрау-Шырын» дастаны және «Дүрбек. «Жүсіп пен Зылиха»

«Тарихи шежіре және көркемдік дәстүр»

«Әбілғазы Баһадүрхан «Шежіре-и түрік»; «Қадырғали Жалаири «Жами ат- тауарих»; «Захириддин Мұхаммед Бабыр», «Бабырнаме», Мұхаммед Хайдар Дулатидың «Тарих-и Рашиди»

2010 жылы ЮНЕСКО аясындағы ең мерейлі марапаттардың бірі – Европаның Франц Кафка коғамының наградасы Қазақстан Республикасы Гуманитарлық ғылымдар академиясының академигі, филология ғылымдарының докторы, жазушы Немат Келімбетовтің неміс тіліне аударылған “Үміт үзгім келмейді” атты романына берілді.

Үміт
үзгім келмейді

Немат Келімбетов
(1937 - 2010)
OĞLUMA MEKTUPLAR

Немат Келімбетов – Түркі әлемінің рухани
құндылығын байытқан түрколог - ғалым

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЮЖНО-КАЗАХСТАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. М.АУЭЗОВА
Профессор, түріктанушы ғалым Немат Келімбетовтің
75 жылдығына арналған «Қазақ өркениеті және түркі әлемінің

Н.Келімбетов зерттеулеріндегі қазақ әдебиетінің ежелгі дәуір жауһарлары топтастырылып, ондағы әдебиет мәселелері келесі ғылыми жүйеде көрінеді:

I. YI-IX ғасырда түркі әдебиет ескерткіштері. Тасқа жазылған дастандар. «Күлтегін және Тоныкөк» жырлары. «Қорқыт кітабы», «Оғызнаме», Әбу Насыр әл-Фараби. Орта ғасыр ғалымдарының әл-Фараби туралы ой пікірлері;	II. X-XII ғасырлардағы әдебиет. Махмұт Қашқари «Диуани лұғат ат-түрік», Жүсіп Баласағни «Құтадұу біліг», Ахмет Иүгінеки «Хибатул-Хақайық», Ахмет Иасауи «Диуани хикмет».	III. XIII-XY ғасырлардағы әдебиет. Хорезми «Мұхаббатнаме», Құтб «Хұсрау-Шырын», Сәйф Сараи «Гулистан бит-түрки». Тарихи тақырыпқа жазылған көркем шежірелер Захириддин Мұхаммед Бабыр «Бабырнаме». Ежелгі түркі поэзиясы және қазақ жыраулары бұрын айтылмай келген әдеби жәдігерлер қазақ әдебиетінің нұсқалары ретінде берілген

Қорытынды

Н. Келімбетов қазақ әдебиеті мен әдебиеттану ғылымында өз болмысы арқылы ғылым мен көркем сөзді биіктеткен қаламгер, ғалым. Жазушының қай шығармасына үңілмесек те, ғалымның қай туындысына қарасақ та, автор көркем туынды мен ғылыми еңбекті де өз болмысымен даралайды.

Пайдаланылған әдебиеттер

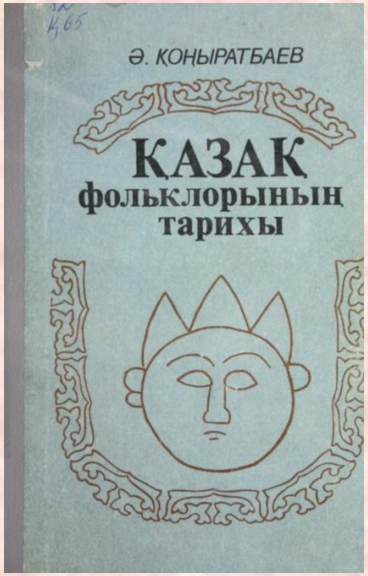

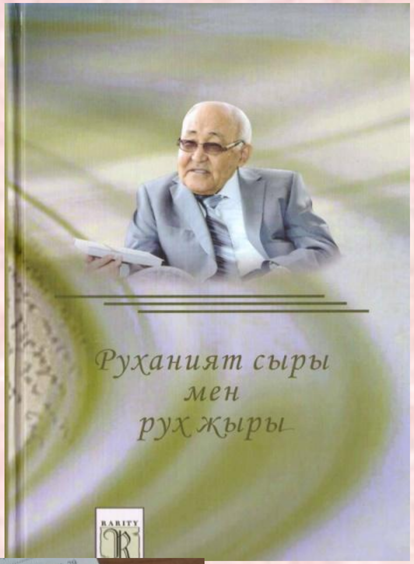

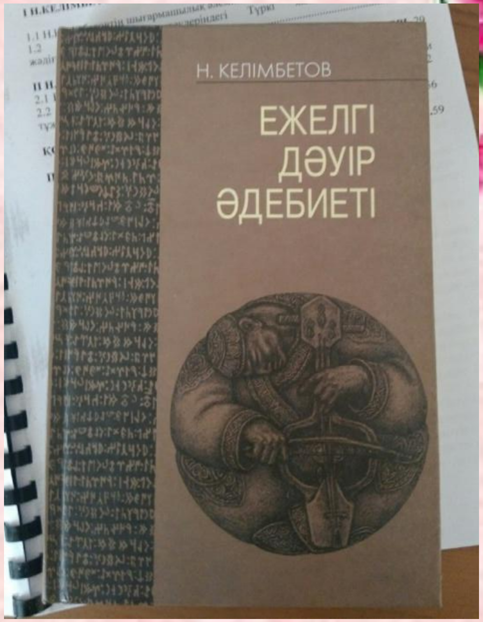

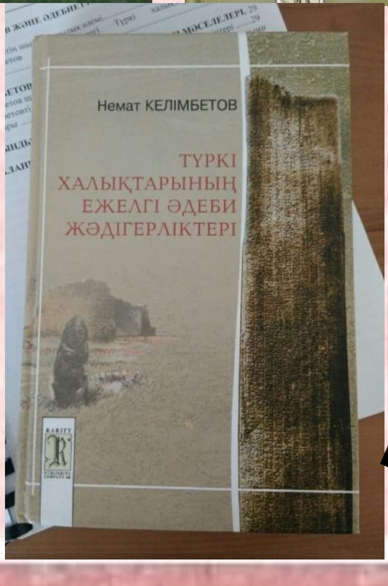

Назарларыңызға рахмет!